TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2023 m. balandžio 27 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Imigracijos politika – SESV 20 straipsnis – Veiksmingas naudojimasis pagrindinėmis Sąjungos piliečio statuso suteikiamomis teisėmis – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Direktyva 2008/115/EB – Bendri neteisėtai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartai ir tvarka valstybėse narėse – 5, 11 ir 13 straipsniai – Tiesioginis veikimas – Teisė į veiksmingą teisminę gynybą – Sprendimas uždrausti atvykti į šalį ir joje būti, priimtas dėl trečiosios šalies piliečio, nepilnamečio Sąjungos piliečio, šeimos nario – Grėsmė nacionaliniam saugumui – Neatsižvelgimas į individualią šio trečiosios šalies piliečio padėtį – Atsisakymas vykdyti teismo sprendimą, kuriuo sustabdomas šio sprendimo uždrausti poveikis – Pasekmės“

Byloje C-528/21

dėl *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) 2021 m. liepos 19 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. rugpjūčio 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

M.D.

prieš

Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Budapesti és Pest Megyei Regionális Igazgatósága

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas C. Lycourgos (pranešėjas), ketvirtosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas L. Bay Larsen, teisėjai L. S. Rossi, S. Rodin ir O. Spineanu-Matei,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2022 m. rugsėjo 21 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Vengrijos vyriausybės, atstovaujamos M. Z. Fehér ir M. M. Tátrai, padedamų eksperto K. A. Jáger,

* Proceso kalba: vengrų.

– Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek ir J. Vláčil,

– Europos Komisijos, atstovaujamos C. Cattabriga, A. Katsimerou, E. Montaguti, Zs. Teleki ir A. Tokár,

susipažinęs su 2022 m. lapkričio 24 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 20 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio ir 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 5, 11 ir 13 straipsnių išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant M. D. ir *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Budapesti és Pest Megyei Regionális Igazgatósága* (Migracijos policijos nacionalinės generalinės direkcijos regioninė Budapešto ir Pešto regiono direkcija, Vengrija; toliau – Migracijos policija) ginčą dėl šios institucijos sprendimo uždrausti M. D. atvykti į šalį ir joje būti teisėtumo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

KŠSĮ

3 1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašytos ir 1995 m. kovo 26 d. įsigaliojusios Konvencijos dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybių dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo (OL L 239, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 2 t., p. 9), iš dalies pakeistos 2010 m. kovo 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 265/2010 (OL L 85, 2010, p. 1) (toliau – KŠSĮ), 25 straipsnyje nustatyta:

„1. Kai valstybė narė ketina išduoti leidimą gyventi, ji sistemingai vykdo paiešką Šengeno informacinėje sistemoje. Kai valstybė narė nagrinėja, ar išduoti leidimą gyventi užsieniečiui, kuriam pagal duotą perspėjimą draudžiama atvykti, ji pirmiausia konsultuojasi su perspėjimą davusia valstybe nare ir atsižvelgia į jos interesus; leidimas gyventi išduodamas tik dėl labai svarbių priežasčių, ypač dėl humanitarinių priežasčių ar tarptautinių įsipareigojimų.

Kai leidimas gyventi išduodamas, perspėjimą davusi valstybė narė perspėjimą atšaukia, bet atitinkamą užsienietį gali įtraukti į savo nacionalinį neįleidžiamų asmenų sąrašą.

<…>

2. Tais atvejais, kai paaiškėja, kad užsienietis, kuris pagal duotą perspėjimą yra neįsileistinas, turi vienos iš Susitariančiųjų Šalių išduotą galiojantį leidimą gyventi, perspėjimą davusi Susitariančioji Šalis konsultuojasi su leidimą gyventi išdavusia Susitariančiąja Šalimi, kad nustatytų, ar yra pakankamai priežasčių minėtą leidimą panaikinti.

Jei leidimas gyventi nepanaikinamas, perspėjimą davusi Susitariančioji Šalis tą perspėjimą atšaukia, bet tą užsienietį gali įtraukti į savo nacionalinį neįleidžiamų asmenų sąrašą.

<…>“

Reglamentas (EB) Nr. 1987/2006

4 2006 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1987/2006 dėl antrosios kartos Šengeno informacinės sistemos (SIS II) sukūrimo, veikimo ir naudojimo (OL L 381, 2006, p. 4) 34 straipsnyje buvo nustatyta:

„1. Perspėjimą pateikusi valstybė narė yra atsakinga už duomenų tikslumo, atnaujinimo ir jų įvedimo į SIS II teisėtumo užtikrinimą.

2. Tik perspėjimą pateikusi valstybė narė gali keisti, papildyti, taisyti, atnaujinti arba ištrinti savo įvestus duomenis.

<…>“

Direktyva 2008/115

5 Direktyvos 2008/115 2, 22 ir 24 konstatuojamosiose dalyse teigiama:

„(2) 2004 m. lapkričio 4 ir 5 d. Briuselio Europos Vadovų Taryba paragino suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir kad būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas.

<…>

(22) Pagal [Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 1989 m. lapkričio 20 d. priimtą] 1989 m. Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, visų pirma turėtų atsižvelgti į „vaiko interesus“. Pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją [pasirašytą 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje] valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, visų pirma turėtų atsižvelgti į pagarbą šeimos gyvenimui.

<…>

(24) Ši direktyva gerbia pagrindines teises ir laikosi principų, kurie visų pirma pripažinti [Chartijoje].“

6 Šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti šios direktyvos trečiųjų šalių piliečiams:

a) kuriems atsisakyta leisti atvykti pagal Šengeno sienų kodekso 13 straipsnį arba kuriuos kompetentingos institucijos sulaikė ar suėmė dėl neteisėto valstybės narės išorės sienos kirtimo sausuma, jūra ar oru, ir kurie po to nėra gavę leidimo ar teisės būti toje valstybėje narėje;

b) kurie grąžinami pagal nacionalinę teisę vykdant baudžiamosios teisės sankciją arba tai yra baudžiamosios teisės sankcijos taikymo pasekmė, arba kuriems taikomos ekstradicijos procedūros.“

7 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 3 ir 6 punktuose numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojamos šios sąvokų apibrėžtys:

<…>

3) „grąžinimas“ – trečiosios šalies piliečio grįžimo procesas – savanoriškai vykdant prievolę grįžti arba priverstinai – į:

– asmens kilmės šalį, arba

– tranzito šalį pagal Bendrijos ar dvišalius readmisijos susitarimus ar kitas nuostatas, arba

– kitą trečiąją šalį, į kurią atitinkamas trečiosios šalies pilietis savanoriškai nusprendžia grįžti ir į kurią jis būtų priimtas;

<…>

6) „draudimas atvykti“ – administracinis ar teismo sprendimas ar aktas, uždraudžiantis nustatytą laiką atvykti į valstybių narių teritoriją ir būti joje, priimamas kartu su sprendimu grąžinti.“

8 Tos pačios direktyvos 5 straipsnis suformuluotas taip:

„Valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, tinkamai atsižvelgia į:

a) vaiko interesus,

b) šeimos gyvenimą,

c) atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę,

ir laikosi negrąžinimo principo.“

9 Direktyvos 2008/115 6 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės priima sprendimą grąžinti kiekvieno trečiosios šalies piliečio, neteisėtai esančio jų teritorijoje, atžvilgiu, nepažeisdamos 2–5 dalyse nurodytų išimčių.

2. Reikalaujama, kad neteisėtai valstybės narės teritorijoje esantys trečiosios šalies piliečiai, kurie turi kitos valstybės narės išduotą galiojantį leidimą gyventi ar kitą teisę joje būti suteikiantį leidimą, nedelsdami vyktų į tos kitos valstybės narės teritoriją. Kai suinteresuotas trečiosios šalies pilietis nesilaiko šio reikalavimo arba kai trečiosios šalies piliečio neatidėliotinas išvykimas yra būtinas viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais, taikoma 1 dalis.

<…>

6. Šia direktyva valstybėms narėms neužkertamas kelias vienu administraciniu ar teismo sprendimu ar aktu priimti sprendimą užbaigti teisėtą buvimą kartu su sprendimu grąžinti ir (arba) sprendimu dėl išsiuntimo ir (arba) sprendimu uždrausti atvykti, kaip tai numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nepažeidžiant III skyriuje numatytų procesinės apsaugos priemonių arba kitų Bendrijos ir nacionalinėje teisėje numatytų atitinkamų nuostatų.“

10 Direktyvos 7 straipsnio 4 dalyje nurodyta:

„Jeigu esama pasislėpimo pavojaus, arba jei prašymas dėl teisėto buvimo buvo atmestas, kaip akivaizdžiai nepagrįstas ar melagingas, arba jei suinteresuotas asmuo kelia pavojų viešajai tvarkai, visuomenės saugumui ar nacionaliniam saugumui, valstybės narės gali nesuteikti laikotarpio savanoriškai išvykti arba gali suteikti trumpesnį nei septynių dienų laikotarpį.“

11 Minėtos direktyvos 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių, kad įvykdytų sprendimą grąžinti, jei nebuvo suteiktas laikotarpis savanoriškai išvykti pagal 7 straipsnio 4 dalį arba jei nebuvo laikomasi įpareigojimo grįžti per savanoriško išvykimo laikotarpį, numatytą pagal 7 straipsnį.“

12 Tos pačios direktyvos 11 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Sprendimai grąžinti priimami kartu su draudimu atvykti:

a) jei laikotarpis savanoriškai išvykti nebuvo suteiktas, arba

b) jei prievolė grįžti nebuvo įvykdyta.

Kitais atvejais sprendimai grąžinti gali būti priimami kartu su draudimu atvykti.“

13 Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 ir 2 dalys suformuluotos taip:

„1. Atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant apskųsti ar peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, kompetentingame teisme arba kitoje administracinėje institucijoje ar kompetentingoje įstaigoje, sudarytoje iš narių, kurie yra nešališki ir naudojasi nepriklausomumo apsaugos priemonėmis.

2. 1 dalyje minėta institucija ar įstaiga turi įgaliojimus peržiūrėti sprendimus, susijusius su grąžinimu, kaip nurodyta 12 straipsnio 1 dalyje, įskaitant galimybę laikinai sustabdyti jų vykdymą, išskyrus atvejus, kai laikinas sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.“

Vengrijos teisė

Įstatymas Nr. I

14 2006 m. gruodžio 18 d. *2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról* (2007 m. Įstatymas Nr. I dėl asmenų, turinčių teisę laisvai judėti ir būti šalyje, atvykimo į šalį ir buvimo joje; *Magyar Közlöny* 2007/1.) (toliau – Įstatymas Nr. I) 33 straipsnyje nustatyta:

„Asmenų, kuriems taikomas šis įstatymas, teisė atvykti į šalį ir joje būti gali būti apribota, laikantis proporcingumo principo, tik tuomet, jei atitinkamo asmens elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės ar nacionaliniam saugumui arba visuomenės sveikatai.“

15 Šio įstatymo 42 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Migracijos policija negali nurodyti išsiųsti [Europos ekonominės erdvės (EEE)] valstybės narės piliečio ar jo šeimos nario, jeigu jis:

a) daugiau kaip dešimt metų teisėtai gyvena Vengrijoje;

b) yra nepilnametis, išskyrus atvejus, kai išsiuntimas atitinka jo interesus.“

Įstatymas Nr. II

16 2006 m. gruodžio 18 d. *a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény* (2007 m. Įstatymas Nr. II dėl trečiųjų šalių piliečių atvykimo į šalį ir buvimo joje; *Magyar Közlöny* 2007/1.) (toliau – Įstatymas Nr. II) 43 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Migracijos policija priima atskirą draudimą atvykti į šalį ir joje būti nenustatytoje vietoje arba užsienyje esančiam trečiosios šalies piliečiui:

a) dėl kurio Vengrija pagal tarptautinę teisę įsipareigojo užtikrinti draudimo atvykti į šalį ir joje būti laikymąsi;

b) kuriam Europos Sąjungos Taryba uždraudė atvykti ar būti;

c) kurio atvykimas į šalį ir buvimas joje kelia grėsmę ar pavojų nacionaliniam saugumui, visuomenės saugumui ar viešajai tvarkai;

<…>

3. Draudimas atvykti į šalį ir joje būti 1 dalies c punkte nurodytais pagrindais <…> taip pat gali būti priimtas Vyriausybės nutarime nurodytų teisėsaugos institucijų iniciatyva pagal jų kompetenciją, vykdant su įstatyme apibrėžtų interesų apsauga susijusias užduotis. Jeigu Migracijos policija priima atskirą draudimą atvykti į šalį ir joje būti bei sprendimą dėl išsiuntimo 1 dalies c punkte nurodytais pagrindais, <…> Vyriausybės nutarimu paskirtos teisėsaugos institucijos su jų užduotims ir įgaliojimais susijusiais atvejais pateikia pasiūlymą dėl draudimo atvykti į šalį ir joje būti trukmės. Migracijos policija negali nukrypti nuo šio pasiūlymo.“

17 Šio įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Atskiro draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi pagal 43 straipsnio 1 dalies a ir b punktus trukmė atitinka įpareigojimo ar draudimo, kuriuo grindžiamas šis sprendimas, trukmę. Atskiro draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi pagal 43 straipsnio 1 dalies c –f punktus trukmę nustato sprendimą priimanti Migracijos policija; ši trukmė negali viršyti trejų metų, o prireikus ją galima pratęsti ne daugiau kaip trejiems metams. Draudimas atvykti į šalį ir joje būti nedelsiant panaikinamas, jeigu nebelieka tokio draudimo priėmimo pagrindo.“

18 Minėto įstatymo 45 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta:

„1. Prieš priimdama sprendimą dėl trečiosios šalies piliečio, turinčio leidimą gyventi šalyje jo šeimos ryšių pagrindu, išsiuntimo iš šalies Migracijos policija atsižvelgia į šias aplinkybes:

a) jo buvimo šalyje trukmę;

b) trečiosios šalies piliečio amžių ir šeimines aplinkybes, taip pat galimas jo išsiuntimo pasekmes jo šeimos nariams;

c) trečiosios šalies piliečio ryšius su Vengrija ir santykių su jo kilmės šalimi nebuvimą.“

19 To paties įstatymo 87/B straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Bylą nagrinėjanti Migracijos policija privalo vadovautis atitinkama specializuotos institucijos ekspertizės išvada.“

Įstatymas dėl pakeitimo

20 2018 m. gruodžio 21 d. *2018. évi CXXXIII. törvény az egyes migrációs tárgyú és kapcsolódó törvények módosításáról* (2018 m. Įstatymas Nr. CXXXIII, kuriuo iš dalies keičiamos tam tikros migracijos įstatymų ir kitos susijusios nuostatos; *Magyar Közlöny* 2018/208.) (toliau – Įstatymas dėl pakeitimo), 17 straipsnis įsigaliojo 2019 m. sausio 1 d. Jame nustatyta:

„Įstatymas Nr. I papildomas 94 straipsniu, jame nustatyta:

„94 straipsnis. 1. Įsigaliojus [Įstatymui dėl pakeitimo] pradėtose ar atnaujintose procedūrose dėl trečiųjų šalių piliečių, Vengrijos piliečių šeimos narių, taikomos Įstatymo Nr. II nuostatos.

<…>

4. Trečiosios šalies piliečiui, kuris turi galiojančio leidimo gyventi šalyje kortelę arba leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę kaip Vengrijos piliečio šeimos narys, tokio leidimo kortelė panaikinama:

<…>

b) jeigu trečiosios šalies piliečio gyvenimas šalyje kelia grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės saugumui arba Vengrijos nacionaliniam saugumui;

5. 4 dalies b punkte apibrėžtais klausimais pagal Įstatymo Nr. II nuostatas privalu kreiptis į paskirtas specializuotas institucijas dėl leidimo gyventi išdavimo, kad jos pateiktų ekspertizės išvadą.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

21 M. D. yra trečiosios šalies pilietis, atvykęs į Vengriją 2002 m. Šioje valstybėje narėje jis gyveno su savo motina, partnere ir jų nepilnamečiu sūnumi, gimusiu 2016 m. (jie abu yra Vengrijos piliečiai). Visi trys asmenys buvo finansiškai priklausomi nuo M. D. Jis dirbo kepykloje, kurią pats valdė. Jam priklauso dar keturios kepyklos Vengrijoje, be to, jis įsteigė savo įmonę Slovakijoje.

22 2003 m. gegužės 31 d. M. D. buvo suteiktas leidimas gyventi Vengrijoje. Vėliau jis buvo kelis kartus pratęstas.

23 2018 m. birželio 12 d. M. D. pateikė prašymą išduoti leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę, tačiau Migracijos policija, kaip pirmoji instancija, šį prašymą atmetė. Kai M. D. buvo skirta laisvės atėmimo bausmė už neteisėtą migrantų gabenimą, padedant jiems neteisėtai kirsti sieną, ši institucija pateikė su nacionaliniu saugumu susijusį prašymą, o *Alkotmányvédelmi Hivatal* (Konstitucijos apsaugos tarnyba, Vengrija) pripažino esant pagrindo teigti, kad M. D. veiksmai kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę nacionaliniam saugumui.

24 2018 m. rugpjūčio 27 d. Migracijos policija savo sprendimu konstatavo, kad M. D. teisė gyventi šalyje yra pasibaigusi. 2018 m. lapkričio 26 d. ta pati institucija, kaip antroji instancija, patvirtino šį sprendimą. Abu sprendimai buvo pagrįsti ankstesniame punkte minėta Konstitucijos apsaugos tarnybos nuomone.

25 2019 m. sausio 3 d. Migracijos policija nusprendė grąžinti M. D. ir kartu uždraudė jam atvykti į šalį ir joje gyventi penkerius metus. Vis dėlto 2019 m. vasario 18 d. šis sprendimas buvo panaikintas kaip prieštaraujantis Įstatymo Nr. I 42 straipsnio 1 daliai.

26 2019 m. gegužės 28 d. sprendimu *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Sostinės administracinių ir darbo bylų teismas, Vengrija) panaikino 2018 m. lapkričio 26 d. Migracijos policijos sprendimą, taip pat šios institucijos 2018 m. rugpjūčio 27 d. sprendimą tuo pagrindu, kad ši neįrodė, jog buvo įvykdytos Įstatymo Nr. I 33 straipsnyje nustatytos kumuliacinės sąlygos, nes savo sprendimą grindė Konstitucijos apsaugos tarnybos nuomone, o ši specializuota institucija nedalyvavo nagrinėjamoje procedūroje. Be to, Migracijos policija neatliko savo pareigų ir neįvertino visų bylos aplinkybių, nors turėjo tai padaryti, net jei M. D. ir kėlė realią, tiesioginę ir didelę grėsmę visuomenės saugumui ar viešajai tvarkai. Be to, tas pats teismas įpareigojo tą pačią instituciją pradėti naują procedūrą ir įvertinti visas bylos aplinkybes, visų pirma tai, kad M. D. kartu su partnere ir jų nepilnamečiu vaiku, Vengrijos piliečiu, toje šalyje gyveno kaip šeima.

27 Pasibaigus šiai naujai procedūrai, Migracijos policija 2019 m. rugpjūčio 29 d. sprendimu atsisakė išduoti M. D. leidimo gyventi šalyje kortelę, remdamasi Konstitucijos apsaugos tarnybos ir *Pest Megyei Rendőr-főkapitányság* (Pešto medės vyriausiasis komisariatas, Vengrija) nuomone, kad M. D. asmeninis elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę nacionaliniam saugumui.

Migracijos policija, kaip antroji instancija, paliko galioti šį sprendimą; ji, be kita ko, nurodė pagal Įstatymo Nr. 87/B straipsnio 4 dalį (taikomą nuo Įstatymo dėl pakeitimo įsigaliojimo) negalėjusi nukrypti nuo šios nuomonės.

28 *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas, Vengrija) atmetė M. D. skundą dėl šio sprendimo.

29 *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas, Vengrija) paliko galioti šį sprendimą, pripažinęs, kad pateiktų duomenų pakanka teigti, jog M. D. buvimas Vengrijoje kelia realią ir tiesioginę grėsmę šios valstybės narės nacionaliniam saugumui, todėl, atsižvelgiant į šią grėsmę ir įvertinus asmeninę M. D. padėtį, nebuvo pagrindo tenkinti jo pateikto prašymo.

30 2020 m. spalio 14 d. Migracijos policija M. D. uždraudė atvykti į Vengriją ir joje gyventi trejus metus ir nurodė į Šengeno informacinę sistemą (toliau – SIS) įvesti perspėjimą dėl šio draudimo.

31 Šios institucijos nuomone, pagal Įstatymo Nr. I 94 straipsnio 1 dalį (ši į įstatymą buvo įtraukta Įstatymu dėl pakeitimo) M. D. pateko į Įstatymo Nr. II taikymo sritį. Ji taip pat pažymėjo, kad Konstitucijos apsaugos tarnyba rekomendavo išsiųsti M. D. iš šalies ir dešimčiai metų uždrausti į ją atvykti ir joje gyventi. Minėta institucija taip pat pažymėjo, kad Slovakijos institucijos suteikė M. D. leidimą gyventi šalyje dvejus metus, nuo 2019 m. vasario 26 d.

32 Atsižvelgdama į šias aplinkybes Migracijos policija pripažino, kad M. D. elgesys kelia grėsmę Vengrijos nacionaliniam saugumui.

33 Prieš priimant šio sprendimo 30 punkte nurodytą sprendimą, kuriuo M. D. uždrausta atvykti į šalį ir joje gyventi, nebuvo priimta sprendimo grąžinti, nes 2020 m. rugsėjo 24 d. asmuo išvyko iš Vengrijos.

34 M. D. pateikus skundą dėl šio sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad, pirma, šis sprendimas (nors ir priimtas tuomet, kai M. D. nebegyveno Vengrijoje) laikytinas draudimu atvykti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnį.

35 Šis teismas nurodo, pirma, kad Slovakijos institucijų M. D. išduotas leidimas gyventi šalyje negalėjo būti pratęstas dėl to paties sprendimo ir į SIS įvesto perspėjimo dėl M. D., ir, antra, kad šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikimo dieną M. D. gyveno Austrijoje ir negalėjo grįžti į Vengriją, nes migracijos policija atsisakė vykdyti galutinę nutartį, kuria minėtas teismas sustabdė nagrinėjamo sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi poveikį.

36 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad Įstatymo Nr. I, kuriuo buvo perkelta 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti [d]irektyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB (OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46), taikymo sritis apėmė, be kita ko, trečiųjų šalių piliečius – judėjimo laisve nepasinaudojusio Vengrijos piliečio šeimos narius. Taigi šiuo įstatymu šiems trečiųjų šalių piliečiams buvo leista gyventi Vengrijoje tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra judėjimo laisve pasinaudojusių EEE valstybių narių piliečių šeimos nariai. Vis dėlto pagal 2019 m. sausio 1 d. įsigaliojusį Įstatymą dėl pakeitimo Įstatymas Nr. I nebetaikomas trečiųjų šalių

piliečiams, Vengrijos piliečio šeimos nariams, o jų atvykimui į šalį ir gyvenimui joje pradėtas taikyti Įstatymas Nr. II, kuris iki tol nustatė tik trečiųjų šalių piliečių, ne EEE valstybės narės piliečio šeimos narių, atvykimą į šalį ir gyvenimą joje.

37 Pagal Įstatymo dėl pakeitimo 17 straipsnį Įstatymas Nr. II taip pat taikomas procedūroms, kurios (kaip ir nagrinėjamu atveju) buvo atnaujintos įsigaliojus Įstatymui dėl pakeitimo. Vis dėlto pagal Įstatymą Nr. II trečiosios šalies piliečiui suteikta leidimo gyventi kortelė arba leidimo nuolat gyventi šalyje kortelė gali būti panaikinta lengviau nei pagal Įstatymą Nr. I, ypač tais atvejais, kai trečiosios šalies piliečio elgesys kelia grėsmę viešajai tvarkai, visuomenės saugumui arba Vengrijos nacionaliniam saugumui. Taigi tokiu atveju turi būti nurodyta išsiųsti atitinkamą trečiosios šalies pilietį, neatsižvelgiant į to asmens šeimines ar asmenines aplinkybes.

38 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, atkreipia dėmesį, kad 2021 m. kovo 11 d. Sprendime *État belge (Vieno iš nepilnamečio tėvų grąžinimas)* (C-112/20, EU:C:2021:197) Teisingumo Teismas nusprendė, kad pagal Direktyvos 2008/115 5 straipsnį, siejamą su Chartijos 24 straipsniu, prieš priimdamos sprendimą grąžinti kartu su draudimu atvykti valstybės narės privalo tinkamai atsižvelgti į vaiko interesus, net jei asmuo, kuriam skirtas šis sprendimas, yra ne nepilnametis, o jo tėvas.

39 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad Vengrijos piliečiai, M. D. šeimos nariai, nepasinaudojo teise laisvai judėti Europos Sąjungoje, todėl M. D. negali grįsti išvestinės teisės gyventi šalyje nei Direktyva 2004/38, nei SESV 21 straipsniu.

40 Vis dėlto šis teismas pažymi, kad tuo atveju, kai trečiosios šalies pilietis nedelsiant išsiunčiamas nacionalinio saugumo sumetimais, šio piliečio šeimos nariai (kurie, kaip nagrinėjamu atveju, turi Sąjungos pilietybę) taip pat turi išvykti iš Vengrijos teritorijos, nes priešingu atveju visam laikui būtų išardyta šeima, kadangi nacionalinio saugumo sumetimais taip pat draudžiama išduoti vizą. Kartu tas teismas primena, kad atsisakymas trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje gali pakenkti Sąjungos pilietybės veiksmingumui, jei tarp šio trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario, Sąjungos piliečio, egzistuoja toks priklausomumo santykis, dėl kurio pastarasis būtų priverstas lydėti minėtą trečiosios šalies pilietį, savo šeimos narį, ir išvykti iš Sąjungos teritorijos.

41 Tas teismas laikosi nuomonės, kad Vengrijos teisėje nėra numatyta, kad prieš priimant sprendimą, kuriuo trečiųjų šalių piliečiams, neturintiems leidimo gyventi šalyje, uždraudžiama atvykti į šalį ir joje gyventi, turi būti išnagrinėtos jų asmeninės ir šeiminės aplinkybės. Taigi M. D. padėtis mažiau palanki ne tik už trečiųjų šalių piliečių, kurie yra Sąjungos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti, šeimos nariai, bet ir už trečiųjų šalių piliečių, kurie nėra Sąjungos piliečio šeimos nariai, padėtį, nes šių trečiųjų šalių piliečių padėtį nustato direktyvos, į nacionalinę teisę perkeltos Įstatymu Nr. II, tačiau šios direktyvos netaikomos trečiųjų šalių piliečiams, kurie (kaip ir M. D.), yra Sąjungos piliečio šeimos nariai.

42 Ketvirta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar tuo atveju, jei nauji Vengrijos teisės aktai būtų nesuderinami su Sąjungos teise, ir, nesant kitų konkrečių nacionalinės teisės aktų, galima atsižvelgti į Įstatymo Nr. I 42 straipsnio 1 dalį (taikytą M. D. iki 2019 m. sausio 1 d.), ar jis gali nukrypti nuo nacionalinės teisės ir sprendimą tiesiogiai grįsti Direktyva 2008/115.

43 Galiausiai šis teismas mano, kad Teisingumo Teismas nėra priėmęs sprendimų tuo atveju, kai Migracijos policija atsisako vykdyti nutartį, kuria jis yra įpareigojęs sustabdyti šio sprendimo 30 punkte nurodyto sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi, priimto dėl M. D., vykdymą.

44 Šiomis aplinkybėmis *Fővárosi Törvényszék* (Sostinės apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai ir SESV 20 straipsnis, siejami su Chartijos 7, 20, 24 ir 47 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės praktika, pagal kurią iš dalies pakeistų teisės aktų taikymas išplečiamas ir jie taikomi pakartotinėms procedūroms, pradėtoms anksčiau iškeltose bylose priimta teismo nutartimi, ir dėl tų teisės aktų trečiosios šalies piliečiui – Sąjungos piliečio šeimos nariui – taikomos daug nepalankesnės procesinės taisyklės, todėl jis praranda asmens, kuris negali būti grąžintas net viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ar nacionalinio saugumo sumetimais, statusą, įgytą dėl ligtolinio gyvenimo šalyje laikotarpio; vėliau atmetamas jo prašymas išduoti leidimo nuolat gyventi šalyje kortelę remiantis ta pačia faktine situacija ir nacionalinio saugumo sumetimais; panaikinama jam išduota leidimo gyventi šalyje kortelė, uždraudžiama atvykti į šalį ir joje gyventi, per jokią procedūrą nevertinant jo asmeninių ir šeiminių aplinkybių (ypač – nagrinėjamu atveju – aplinkybės, kad jis taip pat išlaiko nepilnametį Vengrijos pilietį), o dėl tokių sprendimų arba išardoma šeima, arba Sąjungos piliečiai, kurie yra trečiosios šalies piliečio šeimos nariai, įskaitant nepilnametį vaiką, priverčiami išvykti iš valstybės narės?

2. Ar Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai ir SESV 20 straipsnis, siejami su Chartijos 7 ir 24 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama valstybės narės praktika, pagal kurią prieš nustatant trečiosios šalies piliečiui draudimą atvykti į šalį ir joje gyventi nenagrinėjamos jo asmeninės ir šeiminės aplinkybės, nes šio asmens – Sąjungos piliečio šeimos nario – buvimas šalyje kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę tos šalies nacionaliniam saugumui?

Jeigu į pirmąjį ir antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai:

3. Ar SESV 20 straipsnis, Direktyvos 2008/115 5 ir 13 straipsniai bei SESV 20 straipsnis, siejami su Chartijos 20 ir 47 straipsniais, taip pat Direktyvos 2008/115 22 konstatuojamąja dalimi, kurioje nustatyta pareiga pirmiausia atsižvelgti į vaiko interesus, ir tos pačios direktyvos 24 konstatuojamąja dalimi, kurioje reikalaujama užtikrinti Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises ir principus, turi būti aiškinami taip, kad tuo atveju, kai remdamasis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimu nacionalinis teismas pripažįsta, kad valstybės narės teisė arba ja grindžiama migracijos policijos praktika prieštarauja Sąjungos teisei, nagrinėdamas draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi teisinį pagrindą, gali kaip į pareiškėjo nagrinėjamoje byloje įgytą teisę atsižvelgti į tai, kad pagal [Įstatymą Nr. I] pareiškėjas įvykdė reikalavimus, būtinus siekiant taikyti [šio įstatymo] 42 straipsnį, t. y. daugiau nei dešimt metų teisėtai gyveno Vengrijoje, ar tas teismas, tikrindamas nustatyto draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi pagrindus, turi atsižvelgti į šeimines ir asmenines aplinkybes, tiesiogiai remdamasis Direktyvos 2008/115 5 straipsniu, nes šiuo klausimu [Įstatyme Nr. II] nieko nenumatyta?

4. Ar valstybės narės praktika, pagal kurią byloje, iškeltoje trečiosios šalies piliečio – Sąjungos piliečio šeimos nario, jam naudojantis teise pateikti apeliacinį skundą, Migracijos policija nevykdo galutinio teismo sprendimo, kuriame įpareigojama nedelsiant užtikrinti teisinę apsaugą nuo tų institucijų sprendimo vykdymo, motyvuojant tuo, kad jau nurodyta [SIS] paskelbti perspėjimą dėl draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi, todėl trečiosios šalies pilietis – Sąjungos piliečio šeimos narys – negali asmeniškai pasinaudoti teise pateikti apeliacinį skundą arba atvykti į Vengriją visą bylos nagrinėjimo laikotarpį, kol bus priimtas galutinis sprendimas

su juo susijusioje byloje, atitinka Sąjungos teisę, visų pirma Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje užtikrintą teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę ir Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą teisę į teisingą bylos nagrinėjimą?“

Procesas Teisingumo Teisme

45 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paprašė šią bylą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

46 2021 m. rugsėjo 16 d. sprendimu penktoji kolegija, atsižvelgusi į teisėjo pranešėjo siūlymą ir susipažinusi su generalinio advokato nuomone, nusprendė netenkinti prašymo šią bylą nagrinėti pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

47 2021 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo pirmininkas nusprendė, kad remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalimi šiai bylai turi būti suteikta pirmenybė kitų bylų atžvilgiu.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

48 Vengrijos vyriausybės teigimu, prejudicinius klausimus reikia pripažinti nepriimtinais, nes jais siekiama, pirma, nustatyti, ar pagal Sąjungos teisę draudžiama panaikinti M. D. teisę gyventi Vengrijoje, nors šis panaikinimas nėra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamos bylos dalykas, ir, antra, išaiškinti Direktyvą 2008/115, nors pagrindinėje byloje nagrinėjamas sprendimas uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, nes buvo priimtas M. D. jau išvykus iš Vengrijos.

49 Šiuo klausimu pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2022 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Teismo iniciatyva atliekama sulaikymo patikra)*, C-704/20 ir C-39/21, EU:C:2022:858, 61 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

50 Nagrinėjamu atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo atsakymo į jam pateiktą prašymą pateikti informaciją matyti, kad, pirma, to teismo prašoma patikrinti tik dėl M. D. priimto sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi teisėtumą, nes sprendimas, kuriuo panaikinama šio trečiosios šalies piliečio teisė gyventi Vengrijos teritorijoje, jau yra įsigaliojęs, ir, antra, kad šis draudimas atvykti į šalį ir joje gyventi galioja visoje Sąjungos teritorijoje.

51 Darytina išvada, kad, kaip teigia Vengrijos vyriausybė, prejudiciniai klausimai yra naudingi pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui išspręsti tik tiek, kiek jie susiję su dėl M. D. priimtu sprendimu uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi, todėl jie priimtini tik tiek, kiek jie padeda pasiekti šį tikslą.

52 Vis dėlto, kalbant apie Direktyvos 2008/115 aiškinimo naudą pagrindinėje byloje, reikia priminti, kad jeigu, kaip šioje byloje, nėra akivaizdu, kad Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, šios teisės nuostatos netaikymu pagrindinėje byloje grindžiamas prieštaravimas sietinas ne su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumu, bet su pateiktų klausimų esme (šiuo klausimu žr. 2022 m. liepos 14 d. Sprendimo *ASADE*, C-436/20, EU:C:2022:559, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl esmės

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

53 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis ir Direktyvos 2008/115 5 ir 11 straipsniai, siejami su Chartijos 7, 20, 24 ir 47 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad pagal juos valstybei narei draudžiama priimti sprendimą, kuriuo į Sąjungą uždraudžiama atvykti trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos ir šios valstybės narės piliečio, nepasinaudojusio judėjimo laisve, šeimos nariui, remiantis tuo, kad šio trečiosios šalies piliečio elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę minėtos valstybės narės nacionaliniam saugumui, neišnagrinėjus šio trečiosios šalies piliečio asmeninės ir šeiminės padėties.

54 Pirmiausia reikia pažymėti, kad, Vengrijos vyriausybės teigimu, pagal taikytinus Vengrijos teisės aktus tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, prieš priimant sprendimą uždrausti trečiosios šalies piliečiui atvykti į Sąjungos teritoriją, leidžiama atsižvelgti į jo asmeninę ir šeiminę padėtį.

55 Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 49 punkte, nacionalinis teismas pateikia klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgdamas į savo paties nurodytus teisinius pagrindus ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti. Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į jį pateikusio teismo, o ne į valstybės narės vyriausybės pateiktą nacionalinės teisės aiškinimą (2022 m. spalio 20 d. Sprendimo *Centre public d'action sociale de Liège (Sprendimo grąžinti panaikinimas arba galiojimo sustabdymas)*, C-825/21, EU:C:2022:810, 35 punktas).

56 Darytina išvada, kad į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti remiantis prielaida (ją dar turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas), kad, esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal nacionalinę teisę neleidžiama atsižvelgti į atitinkamo trečiosios šalies piliečio asmeninę ir šeiminę padėtį prieš priimant sprendimą uždrausti jam atvykti į Sąjungos teritoriją.

– *Dėl SESV 20 straipsnio*

57 Pirma, reikia priminti, kad pagal SESV 20 straipsnį draudžiamos nacionalinės priemonės, dėl kurių iš Sąjungos piliečių atimama galimybė veiksmingai naudotis jų, kaip Sąjungos piliečių, statuso suteikiamomis teisėmis (2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 42 punktas ir 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 37 punktas).

58 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pasitaiko labai specifinių situacijų, kai, nepaisant to, kad netaikoma su trečiųjų šalių piliečių teise gyventi šalyje susijusi antrinė teisė ir kad atitinkamas Sąjungos pilietis nepasinaudojo teise laisvai judėti, trečiosios šalies piliečiui, šio Sąjungos piliečio šeimos nariui, vis dėlto turi būti suteikta teisė gyventi šalyje, nes Sąjungos piliečio turimos Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas, jei dėl tokios teisės nesuteikimo jis faktiškai privalėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos ir iš jo būtų atimtos galimybės veiksmingai naudotis pagrindinėmis jo, kaip Sąjungos piliečio, statuso suteikiamomis teisėmis (šiuo klausimu žr. 2011 m. kovo 8 d. Sprendimo *Ruiz Zambrano*, C-34/09, EU:C:2011:124, 43 ir 44 punktus; taip pat 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 45 punktą).

59 Vis dėlto atsisakius trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas tik jeigu tarp šio trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, egzistuotų toks priklausomumo santykis, dėl kurio tas Sąjungos pilietis būtų priverstas lydėti tą trečiosios šalies pilietį ir išvykti iš Sąjungos teritorijos (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 52 punktas ir 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

60 Antra, kaip ir atsisakymas suteikti teisę gyventi valstybės narės teritorijoje ar šios teisės netekimas, draudimas atvykti į Sąjungos teritoriją, nustatytas trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, gali lemti tai, kad iš šio piliečio bus atimta galimybė veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro jo statuso suteikiamų teisių esmę, jeigu, atsižvelgiant į tarp šių asmenų egzistuojantį priklausomumo santykį, dėl šio draudimo atvykti minėtas pilietis galėtų faktiškai būti priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos, kad lydėtų savo šeimos narį – trečiosios šalies pilietį, kuriam taikomas šis draudimas (pagal analogiją žr. 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *CS*, C-304/14, EU:C:2016:674, 32 punktą).

61 Nagrinėjamu atveju tiek M. D. nepilnametis vaikas, tiek jo motina yra Sąjungos piliečiai, todėl naudojasi SESV 20 straipsnyje įtvirtintomis teisėmis. Todėl negalima *a priori* atmesti galimybės, kad dėl M. D. nustatyto draudimo atvykti į šalį ir joje gyventi šie Sąjungos piliečiai faktiškai praranda galimybę veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro jų, kaip Sąjungos piliečių, statuso suteikiamų teisių esmę. Taip būtų tuo atveju, jei tarp M. D. ir jo nepilnamečio vaiko arba jo partnerės būtų susiklostęs priklausomumo santykis, taikant SESV 20 straipsnį, kaip jį yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, dėl kurio šis nepilnametis vaikas arba ši partnerė taip pat būtų priverstas (-a) faktiškai išvykti iš Sąjungos teritorijos (žr., be kita ko, 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 65 ir 71-75 punktus ir 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 56 ir 64–69 punktus).

62 Šiuo klausimu svarbu pažymėti, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, M. D. turėjo teisę gyventi Slovakijoje tuo metu, kai buvo panaikintas jo leidimas gyventi Vengrijoje. Todėl neatrodo, kad dėl tokio panaikinimo M. D. nepilnametis vaikas ir jo partnerė, šio vaiko motina, būtų faktiškai priversti išvykti iš Sąjungos teritorijos, nes nėra pagrindo teigti, kad šie Sąjungos piliečiai negalėjo teisėtai gyventi Slovakijoje.

63 Taigi, remiantis Teisingumo Teismo turima informacija, nėra aišku, kad Vengrijos institucijos, panaikindamos M. D. leidimą gyventi šalyje, galėjo pažeisti SESV 20 straipsnį (pagal analogiją žr. 2013 m. spalio 10 d. Sprendimo *Alokpa ir Moudoulou*, C-86/12, EU:C:2013:645, 34 ir 35 punktus).

64 Vis dėlto Vengrijos institucijos, priimdamos pagrindinėje byloje nagrinėjamą sprendimą, kuriuo uždraudžiama atvykti į šalį ir joje gyventi (šis sprendimas sukelia poveikį Europos mastu), iš M. D. atėmė teisę gyventi visų valstybių narių teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimo *E*, C-240/17, EU:C:2018:8, 42 punktą).

65 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad valstybė narė negali uždrausti atvykti į Sąjungos teritoriją trečiosios šalies piliečiui, kurio šeimos narys yra Sąjungos pilietis, niekada nesinaudojęs judėjimo laisve, nenustačiusi šio sprendimo 61 punkte aprašyto priklausomumo santykio tarp šio trečiosios šalies piliečio ir jo šeimos nario. Priešingai, nacionalinės kompetentingos institucijos privalo, visų pirma remdamosi įrodymais, kuriuos atitinkamas trečiosios šalies pilietis ir Sąjungos pilietis turi galėti laisvai joms pateikti, ir prireikus atlikusios būtiną paiešką, įvertinti, ar šiuos du asmenis sieja toks priklausomumo santykis (šiuo klausimu žr. 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 53 punktą).

66 Trečia, svarbu pažymėti, kad iš M. D. buvo atimta teisė gyventi Vengrijoje tuo pagrindu, kad jo elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę nacionaliniam saugumui, ir kad dėl jo priimtas sprendimas uždrausti atvykti į Sąjungos teritoriją ir joje gyventi grindžiamas tuo pačiu pagrindu.

67 Šiuo klausimu reikia priminti, kad valstybės narės, siekdamos palaikyti viešąją tvarką ar užtikrinti visuomenės saugumą, gali, laikydamosi tam tikrų sąlygų, nukrypti nuo šio sprendimo 58 punkte nurodytos išvestinės teisės gyventi šalyje, kylančios iš SESV 20 straipsnio, Sąjungos piliečio šeimos nario atžvilgiu. Taip gali būti tuo atveju, kai šis trečiosios šalies pilietis kelia tikrą, esamą ir pakankamai rimtą grėsmę viešajai tvarkai arba visuomenės ar nacionaliniam saugumui (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 92 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

68 Vis dėlto, kaip nurodyta generalinio advokato išvados 103 punkte, tokios išimties taikymas negali būti grindžiamas vien atitinkamo trečiosios šalies piliečio teistumu. Ją galima taikyti tik konkrečiai įvertinus visas reikšmingas bylos aplinkybes ir atsižvelgiant į proporcingumo principą, į pagrindines teises, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, ir, be kita ko, į nepilnamečio vaiko, Sąjungos piliečio, interesus. Taigi kompetentinga nacionalinė institucija, be kita ko, gali atsižvelgti į padarytų nusikaltimų sunkumą ir šių apkaltinamųjų nuosprendžių griežtumo laipsnį, taip pat laikotarpį nuo jų paskelbimo dienos iki tos dienos, kai priima sprendimą. Kai priklausomumo santykį tarp šio trečiosios šalies piliečio ir nepilnamečio Sąjungos piliečio lemia tai, kad pirmasis yra antrojo vienas iš tėvų, dar reikia atsižvelgti į šio nepilnamečio Sąjungos piliečio amžių ir sveikatos būklę, taip pat jo šeiminę ir ekonominę padėtį (šiuo klausimu žr. 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

69 Taigi, kai atitinkamą trečiosios šalies pilietį ir jo šeimos narį, Sąjungos pilietį, sieja priklausomumo santykis, kaip antai aprašytas šio sprendimo 61 punkte, atitinkama valstybė narė gali uždrausti šiam piliečiui atvykti į Sąjungos teritoriją ir joje gyventi viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais tik atsižvelgusi į visas reikšmingas aplinkybes, visų pirma, į jo nepilnamečio vaiko, Sąjungos piliečio, interesus.

70 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad pagal SESV 20 straipsnį valstybei narei draudžiama priimti sprendimą uždrausti trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio ir šios valstybės narės piliečio, niekada nepasinaudojusio judėjimo laisve, šeimos nariui, atvykti į Sąjungos teritoriją, prieš tai neišnagrinėjus, ar tarp šių asmenų egzistuoja priklausomumo ryšys, dėl kurio šis Sąjungos pilietis būtų faktiškai priverstas išvykti iš šios teritorijos, kad galėtų lydėti savo šeimos narį, ir, jei taip, ar remiantis pagrindais, kuriais priimtas toks sprendimas, leidžiama nukrypti nuo šio trečiosios šalies piliečio išvestinės teisės gyventi šalyje.

– *Dėl Direktyvos 2008/115*

71 Pirma, reikia išnagrinėti, ar valstybės narės sprendimas uždrausti atvykti į Sąjungos teritoriją trečiosios šalies piliečiui patenka į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį, jeigu, kaip nagrinėjamu atveju, tas sprendimas priimamas šiam piliečiui išvykus iš valstybės narės teritorijos, nepriėmus sprendimo jį grąžinti.

72 Šiuo klausimu, pirma, iš Direktyvos 2008/115 2 konstatuojamosios dalies matyti, kad šia direktyva siekiama suformuoti efektyvią išsiuntimo ir repatriacijos politiką, pagrįstą bendrais standartais, siekiant, kad su grąžintinais asmenimis būtų elgiamasi žmoniškai ir būtų gerbiamos jų pagrindinės teisės ir orumas. Kaip matyti iš šios direktyvos pavadinimo ir 1 straipsnio, ja šiuo tikslu nustatomi „bendri standartai ir tvarka“, kuriuos kiekviena valstybė narė privalo taikyti grąžindama neteisėtai šalyje esančius trečiųjų šalių piliečius (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 100 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

73 Atsižvelgiant į Direktyvos 2008/115 2 straipsnio 2 dalyje numatytas išimtis (jos, atrodo, netaikytinos tokioje situacijoje, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje), ši direktyva taikoma bet kuriam trečiosios šalies piliečiui, neteisėtai esančiam valstybės narės teritorijoje. Be to, jeigu trečiosios šalies pilietis patenka į minėtos direktyvos taikymo sritį, jam turi būti taikomi joje numatyti bendri grąžinimo standartai ir tvarka, ir iš esmės tol, kol jo buvimas šalyje tam tikrais atvejais tampa teisėtas (2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

74 Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad, nustačius neteisėtą buvimą šalyje, dėl kiekvieno trečiosios šalies piliečio, nepažeidžiant šio straipsnio 2–5 dalyse numatytų išimčių ir griežtai laikantis šios direktyvos 5 straipsnyje nustatytų reikalavimų, turi būti priimtas sprendimas grąžinti, kuriame iš minėtos direktyvos 3 straipsnio 3 dalyje minimų trečiųjų šalių turi būti nurodyta ta, į kurią jis turi būti išsiųstas (2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 53 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija)

75 Vis dėlto iš Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies matyti, kad trečiosios šalies piliečiui, kuris neteisėtai gyvena valstybės narės teritorijoje, bet turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje, turi būti suteikta galimybė išvykti į tą valstybę narę, užuot iš karto priėmus sprendimą grąžinti, nebent tai būtina viešosios tvarkos ar nacionalinio saugumo sumetimais (2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt. (Perdavimas valstybei narei)*, C-673/19, EU:C:2021:127, 35 punktas).

76 Galiausiai pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo priimti sprendimą uždrausti atvykti, kai trečiosios šalies pilietis, dėl kurio buvo priimtas sprendimas grąžinti, nevykdė savo prievolės grįžti arba kai nebuvo suteiktas laikotarpis savanoriškai išvykti – taip gali būti šios direktyvos 7 straipsnio 4 dalyje numatytu atveju, kai atitinkamas asmuo kelia pavojų viešajai tvarkai, visuomenės ar nacionaliniam saugumui (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 86 punktas). Kaip matyti iš 11 straipsnio 1 dalies, kitais atvejais valstybės narės gali priimti sprendimus grąžinti kartu su draudimu atvykti.

77 Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad draudimas atvykti yra priemonė, skirta Sąjungos grąžinimo politikos veiksmingumui padidinti, užtikrinant, kad išsiųstas trečiosios šalies pilietis, esantis šalyje neteisėtai, tam tikrą laiką negalės teisėtai grįžti į valstybių narių teritoriją (2020 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *JZ (Laisvės atėmimo bausmė draudimo atvykti atveju)*, C-806/18, EU:C:2020:724, 32 punktas).

78 Antra, aplinkybė, kad, kaip nagrinėjamu atveju, dėl trečiosios šalies piliečio yra priimtas sprendimas uždrausti atvykti, pirma nepriėmus sprendimo jo grąžinti, nebūtinai reiškia, kad sprendimas uždrausti atvykti nepatenka į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį.

79 Žinoma, iš Direktyvos 2008/115 3 straipsnio 6 punkto ir 11 straipsnio 1 dalies matyti, kad sprendimas uždrausti trečiosios šalies piliečiui atvykti iš principo negali būti priimamas nepriėmus sprendimo dėl šio piliečio grąžinimo.

80 Vis dėlto nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad sprendimas, kuriuo Vengrija uždraudė M. D. atvykti į Sąjungos teritoriją dėl to, kad jo elgesys kelia realią, tiesioginę ir didelę grėsmę šios valstybės narės nacionaliniam saugumui, buvo priimtas po sprendimo, kuriuo minėta valstybė narė tokiu pačiu pagrindu panaikino jo teisę gyventi Vengrijos teritorijoje.

81 Iš Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 2 dalies formuluotės matyti, kad tokiu atveju valstybė narė privalo priimti sprendimą grąžinti trečiosios šalies pilietį, neteisėtai esantį jos teritorijoje, net jeigu jis turi teisę gyventi kitoje valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 16 d. Sprendimo *E*, C-240/17, EU:C:2018:8, 48 punktą).

82 Šiuo klausimu neturi reikšmės tai, kad, kaip teigia Vengrijos vyriausybė, tokio sprendimo grąžinti nebuvo priimta, nes pagal nacionalinės teisės aktus tokiems sprendimams priimti yra nustatyta sudėtinga procedūra. Iš tiesų, remiantis Teisingumo Teismo suformuota jurisprudencija, valstybė narė negali remtis savo vidaus teisės nuostatomis, praktika ar padėtimi, kad pateisintų iš Sąjungos teisės kylančių pareigų neįvykdymą (2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Carmen Media Group*, C-46/08, EU:C:2010:505, 69 punktas ir 2021 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija (Direktyva dėl asmens duomenų apsaugos – Baudžiamosios teisės sritis)*, C-658/19, EU:C:2021:138, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

83 Taigi Direktyvos 2008/115 tikslui ir bendrai struktūrai prieštarautų pozicija, kad nacionalinio saugumo sumetimais priimtas sprendimas uždrausti trečiosios šalies piliečiui atvykti į Sąjungos teritoriją nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, nes pirma nebuvo priimta sprendimo dėl šio trečiosios šalies piliečio grąžinimo.

84 Tokiu atveju pripažinus, kad Direktyva 2008/115 netaikoma šiam sprendimui uždrausti atvykti, iš minėto trečiosios šalies piliečio būtų nepagrįstai atimtos materialinės ir procesinės garantijos, kurias valstybės narės privalo suteikti pagal šią direktyvą, kai svarstoma tokio sprendimo priėmimo galimybė.

85 Tokios išvados nepaneigia 2021 m. birželio 3 d. Sprendimas *Westerwaldkreis* (C-546/19, EU:C:2021:432), nes byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, nagrinėta situacija skyrėsi nuo nagrinėjamos pagrindinėje byloje. Tame sprendime nagrinėjamas sprendimas uždrausti atvykti buvo paliktas galioti, nepaisant to, kad sprendimas grąžinti, priimtas kartu su sprendimu uždrausti atvykti, buvo panaikintas.

86 Trečia, aplinkybės, kad tuo metu, kai dėl trečiosios šalies piliečio buvo priimtas sprendimas uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi, tas asmuo neteisėtai nebegyveno šį sprendimą priėmusioje valstybėje narėje, taip pat nepakanka, kad šis sprendimas nepatektų į Direktyvos 2008/115 taikymo sritį.

87 Viena vertus, kaip pažymėta šio sprendimo 77 punkte, tokio sprendimo uždrausti tikslas – neleisti atitinkamam trečiosios šalies piliečiui grįžti į Sąjungos teritoriją iš jos išvykus. Kita vertus, pagal Direktyvos 2008/115 6 straipsnio 6 dalį leidžiama (tačiau visiškai nereikalaujama) sprendimą grąžinti priimti kartu su sprendimu uždrausti atvykti. Todėl tam, kad sprendimas uždrausti atvykti automatiškai nepatektų į šios direktyvos taikymo sritį, nepakanka, kad jis būtų priimtas trečiosios šalies piliečiui išvykus iš valstybės narės teritorijos.

88 Taigi reikia konstatuoti, kad toks sprendimas uždrausti atvykti, koks nagrinėjamas pagrindinėje byloje, turi būti laikomas draudimu atvykti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnį, ir kad jį priimant turi būti laikomasi šioje direktyvoje numatytų garantijų.

89 Antra, Direktyvos 2008/115 5 straipsnyje įtvirtinta bendroji taisyklė, privaloma valstybėms narėms, kai tik jos įgyvendina šią direktyvą (2022 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Išsiuntimas – Medicininės kanapės)*, C-69/21, EU:C:2022:913, 55 punktas), ir pagal ją jos privalo tinkamai atsižvelgti į vaiko interesus, šeimos gyvenimą ir atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę. Todėl tokia pareiga joms taip pat taikoma, kai jos ketina priimti sprendimą uždrausti atvykti, kaip tai suprantama pagal minėtos direktyvos 11 straipsnį.

90 Taip pat reikia pažymėti, kad prieš priimdamos sprendimą, kuriame nustatomas draudimas atvykti, valstybės narės pagal 5 straipsnį privalo tinkamai atsižvelgti į vaiko interesus, net jei asmuo, kuriam skirtas šis sprendimas, yra ne nepilnametis, o jo tėvas (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 11 d. Sprendimo *État belge (Vieno iš nepilnamečio tėvų grąžinimas)*, C-112/20, EU:C:2021:197, 43 punktą).

91 Taigi pagal minėtą 5 straipsnį draudžiama dėl trečiosios šalies piliečio priimti sprendimą uždrausti atvykti, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2008/115 11 straipsnį, prieš tai neatsižvelgus į jo sveikatos būklę ir prireikus – į jo šeimos gyvenimą ir jo nepilnamečio vaiko interesus.

92 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti:

– SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip: pagal jį valstybei narei draudžiama trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio ir šios valstybės narės piliečio, niekada nepasinaudojusio judėjimo laisve, šeimos nariui, uždrausti atvykti į Sąjungos teritoriją, prieš tai neišnagrinėjus, ar tarp šių asmenų egzistuoja priklausomumo ryšys, dėl kurio šis Sąjungos pilietis būtų faktiškai priverstas išvykti iš šios teritorijos, kad galėtų lydėti savo šeimos narį, ir, jei taip, ar remiantis pagrindais, kuriais priimtas toks sprendimas, leidžiama nukrypti nuo šio trečiosios šalies piliečio išvestinės teisės gyventi šalyje,

– Direktyvos 2008/115 5 straipsnis turi būti aiškinamas taip: pagal jį draudžiama trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio turėjo būti priimtas sprendimas grąžinti (iš karto po sprendimo, kuriuo nacionalinio saugumo sumetimais buvo panaikinta jo teisė gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje), tokiais pačiais pagrindais uždrausti atvykti į Sąjungos teritoriją, prieš tai neatsižvelgus į jo sveikatos būklę ir prireikus – į jo šeimos gyvenimą ir nepilnamečio vaiko interesus.

Dėl trečiojo klausimo

93 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar SESV 20 straipsnis ir Direktyvos 2008/115 5 ir 13 straipsniai, siejami su Chartijos 20 ir 47 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad, kai nacionaliniam teismui pateikiamas skundas dėl sprendimo uždrausti atvykti, priimto pagal nacionalinės teisės aktus, kurie nesuderinami su šiuo 5 straipsniu, tas teismas gali vadovautis ankstesniais nacionalinės teisės aktais arba privalo tiesiogiai taikyti minėtą 5 straipsnį.

94 Pirma, pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją visais atvejais, kai paaiškėja, jog direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlyginės ir pakankamai tikslios, asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę, jei ši per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją netinkamai (2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01 – C-403/01, EU:C:2004:584, 103 punktas ir 2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 17 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

95 Sąjungos teisės nuostata yra, viena vertus, besąlyginė, kai joje nustatomas su jokia sąlyga nesiejamas įpareigojimas, kurį įgyvendinant ar kurio poveikiui atsirasti nereikia priimti jokio kito Sąjungos institucijų ar valstybių narių akto, ir, kita vertus, pakankamai tiksli, kad teisės subjektas galėtų ja remtis, o teismas – taikyti, jeigu joje įpareigojimas suformuluotas nedviprasmiškai. Be to, nors direktyva valstybėms narėms suteikia tam tikrą diskreciją priimant jos įgyvendinimo tvarką, šios direktyvos nuostata gali būti laikoma besąlygine ir tikslia, jeigu joje valstybėms narėms nedviprasmiškai nustatyta konkreti pareiga pasiekti rezultatą, kuriai netaikoma jokia joje įtvirtintos normos taikymo sąlyga (1982 m. sausio 19 d. Sprendimo *Becker*, 8/81, EU:C:1982:7, 25 punktas ir 2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 18 ir 19 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

96 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimas grindžiamas prielaida, kad Vengrijos teisės aktų leidėjas nepaisė
Direktyvos 2008/115 5 straipsnyje numatytų garantijų, nes neįpareigojo nacionalinės

kompetentingos institucijos, prieš trečiosios šalies piliečiui uždraudžiant atvykti nacionalinio saugumo sumetimais, tinkamai atsižvelgti į atitinkamo asmens sveikatos būklę ir prireikus – į jo šeimos gyvenimą bei vaiko interesus.

97 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad tiek, kiek pagal Direktyvos 2008/115 5 straipsnį valstybės narės, įgyvendindamos šią direktyvą, įpareigojamos tinkamai atsižvelgti į šias aplinkybes, šis straipsnis yra pakankamai tikslus ir besąlygiškas, todėl jį galima laikyti tiesiogiai veikiančiu. Taigi fizinis asmuo gali remtis šiuo straipsniu, o valstybių narių administracinės institucijos ir teismai jį taikyti.

98 Konkrečiai kalbant, kai valstybė narė viršija savo diskreciją priimdama teisės aktus, kuriais neužtikrinama, kad nacionalinė kompetentinga institucija tinkamai atsižvelgs į atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę, taip pat prireikus – į jo šeiminę padėtį ir vaiko interesus, šis pilietis turi turėti galimybę dėl tokių teisės aktų tiesiogiai remtis šios direktyvos 5 straipsniu (pagal analogiją žr. 2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 30 punktą).

99 Antra, reikia priminti, kad, siekiant užtikrinti visų Sąjungos teisės nuostatų veiksmingumą, pagal viršenybės principą reikalaujama, be kita ko, kad nacionaliniai teismai savo vidaus teisę aiškintų kiek įmanoma taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę. Vis dėlto Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo pareigai taikomi tam tikri apribojimai ir ji, be kita ko, negali būti pagrindas nacionalinę teisę aiškinti *contra legem* (2005 m. birželio 16 d. Sprendimo *Pupino*, C-105/03, EU:C:2005:386, 47 punktas ir 2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 35 ir 36 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

100 Taip pat reikėtų priminti, kad jei nacionalinis teismas, pagal Sąjungos viršenybės principą įpareigotas taikyti Sąjungos teisės nuostatas pagal jam suteiktą jurisdikciją, negali išaiškinti nacionalinės teisės aktų taip, kad jie atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, jam tenka pareiga užtikrinti visišką šios teisės reikalavimų veiksmingumą nagrinėjamam ginčui, prireikus savo iniciatyva netaikant jokių, net ir vėliau priimtų, tiesioginio veikimo Sąjungos teisės nuostatai prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų ar jurisprudencijos, ir jis neprivalo prašyti, kad šie nacionalinės teisės aktai ar jurisprudencija būtų panaikinta teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis, arba laukti, kol tai bus padaryta (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 58 ir 61 punktai; taip pat 2022 m. kovo 8 d. Sprendimo *Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Tiesioginis veikimas)*, C-205/20, EU:C:2022:168, 37 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

101 Taigi, kai asmuo nacionaliniame teisme remiasi Direktyvos 2008/115 5 straipsniu prieš valstybę narę, kuri netinkamai perkėlė jį į nacionalinę teisę, šis teismas turi užtikrinti visišką tiesiogiai veikiančios Sąjungos teisės nuostatos veiksmingumą, ir, jei negali išaiškinti nacionalinės teisės aktų taip, kad jie atitiktų 5 straipsnį, savo iniciatyva netaikyti nacionalinių nuostatų, nesuderinamų su minėtu 5 straipsniu.

102 Vadinasi, siekdamas užtikrinti veiksmingą pareigos tinkamai atsižvelgti į atitinkamo trečiosios šalies piliečio sveikatos būklę ir prireikus – į jo šeimos gyvenimą ir vaiko interesus įgyvendinimą, nacionalinis teismas, nagrinėjantis skundą dėl sprendimo uždrausti atvykti, priimto remiantis nacionalinės teisės aktais, kurie negali būti aiškinami laikantis iš Direktyvos 2008/115 5 straipsnio

kylančių reikalavimų, turi išsiaiškinti, ar gali nukrypti tik nuo tos šių teisės aktų dalies, kuri trukdo tinkamai atsižvelgti į šiuos reikalavimus. Antraip nacionalinis teismas turėtų nesivadovauti visais minėtais teisės aktais ir savo sprendimą tiesiogiai grįsti šiuo 5 straipsniu.

103 Direktyvos 2008/115 5 straipsnį pripažinus tiesiogiai veikiančiu, nacionaliniam teismui, netaikiusiam šiam 5 straipsniui prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų, nekyla pareigos taikyti ankstesnių nacionalinės teisės aktų, kuriais suteikiamos papildomos garantijos (be garantijų minėto 5 straipsnio pagrindu).

104 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 2008/115 5 straipsnis turi būti aiškinamas taip: kai nacionaliniam teismui pateikiamas skundas dėl sprendimo uždrausti atvykti, priimto pagal nacionalinės teisės aktus, kurie nesuderinami su šiuo 5 straipsniu ir negali būti aiškinami pagal jį, tas teismas turi netaikyti šių teisės aktų tiek, kiek jie nesuderinami su minėtu straipsniu, ir, jei tai būtina visiškam šio straipsnio veiksmingumui užtikrinti, tiesiogiai taikyti šį straipsnį nagrinėjamam ginčui.

Dėl ketvirtojo klausimo

105 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/115 13 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią valstybės narės administracinės institucijos atsisako taikyti galutinį teismo sprendimą, kuriuo nurodoma sustabdyti sprendimo uždrausti atvykti vykdymą tuo pagrindu, kad dėl šio sprendimo į SIS jau įvestas perspėjimas.

106 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos visų pirma matyti, kad 2021 m. kovo 31 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priėmė nutartį sustabdyti pagrindinėje byloje nagrinėjamo sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi vykdymą tiek dėl to, kad ketino pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą, tiek dėl neigiamų šio sprendimo uždrausti vykdymo pasekmių M. D., jo nepilnamečiui vaikui ir partnerei.

107 Atsižvelgiant į šį pirminį patikslinimą reikia pažymėti, pirma, kad pagal Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 1 dalį atitinkamam trečiosios šalies piliečiui suteikiama veiksminga teisių gynimo priemonė siekiant užginčyti, be kita ko, dėl jo priimto sprendimo uždrausti atvykti teisėtumą. Pagal šio straipsnio 2 dalį kompetentinga institucija ar įstaiga, nagrinėjanti tokį skundą, turi turėti galimybę laikinai sustabdyti tokio sprendimo uždrausti atvykti vykdymą, išskyrus atvejus, kai tokio sprendimo sustabdymas jau taikomas pagal nacionalinės teisės aktus.

108 Taigi, nors pagal Direktyvos 2008/115 13 straipsnio 2 dalį nereikalaujama, kad pateikus skundą dėl sprendimo uždrausti atvykti šio sprendimo vykdymas būtų sustabdytas, vis dėlto tuo atveju, kai valstybės narės teisės aktuose tokio automatinio sustabdymo nėra numatyta, šį skundą nagrinėti įgaliota institucija ar įstaiga turi turėti galimybę sustabdyti šio sprendimo vykdymą (šiuo klausimu žr. 2021 m. gegužės 5 d. Nutarties *CPAS de Liège*, C-641/20, nepaskelbta Rink., EU:C:2021:374, 22 punktą).

109 Ši nuostata taptų neveiksminga, jeigu administracinei institucijai būtų leista atsisakyti taikyti sprendimą, kuriuo teismas, nagrinėjantis skundą dėl sprendimo uždrausti atvykti, nurodė sustabdyti šio sprendimo vykdymą (pagal analogiją žr. 2019 m. liepos 29 d. Sprendimo

Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, 55–59 ir 66 punktus). Galiausiai, Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta ir Direktyvos 2008/115 13 straipsnyje konkrečiau išdėstyta teisė į veiksmingą teisinę gynybą liktų tik iliuzija, jeigu pagal valstybės narės teisės sistemą būtų galima šalies nenaudai nevykdyti galutinio ir privalomo teismo sprendimo (šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 19 d. Sprendimo *Gnandi*, C-181/16, EU:C:2018:465, 52 punktą ir 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Deutsche Umwelthilfe*, C-752/18, EU:C:2019:1114, 35 ir 36 punktus).

110 Ta aplinkybė, kad dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamo sprendimo uždrausti atvykti į šalį ir joje gyventi atitinkama valstybė narė jau yra į SIS įvedusi perspėjimą, negali paneigti pirma šiame sprendime padarytos išvados. Iš tiesų pagal Reglamento Nr. 1987/2006 34 straipsnio 2 dalį ši valstybė narė gali ištrinti į SIS įvestus duomenis, be kita ko, teismui nusprendus sustabdyti šio sprendimo uždrausti atvykti, kuriuo pagrįstas šis perspėjimas, vykdymą.

111 Be to, reikia priminti, kad, kaip matyti iš suformuotos jurisprudencijos, pagal visiško Sąjungos teisės veiksmingumo reikalavimą šios teisės reglamentuojamą ginčą nagrinėjantis teismas turi galėti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, kad užtikrintų visišką būsimo teismo sprendimo veiksmingumą, kai nusprendžia pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Vis dėlto, SESV 267 straipsnyje įtvirtintos sistemos veiksmingumui būtų pakenkta, jeigu tokių laikinųjų apsaugos priemonių galios visų pirma galėtų nepaisyti valstybės narės, kurioje tos priemonės buvo nustatytos, institucija (šiuo klausimu žr. 2021 m. spalio 6 d. Sprendimo *W. Ż. (Aukščiausiojo Teismo išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798, 142 punktą).

112 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyvos 2008/115 13 straipsnis, siejamas su Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinamas taip: juo draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią valstybės narės administracinės institucijos atsisako taikyti galutinį teismo sprendimą, kuriuo nurodoma sustabdyti draudimo atvykti vykdymą, motyvuodamos tuo, kad dėl šio sprendimo į SIS jau įvestas perspėjimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

113 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip:

pagal jį valstybei narei draudžiama trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio ir šios valstybės narės piliečio, niekada nepasinaudojusio judėjimo laisve, šeimos nariui, uždrausti atvykti į Europos Sąjungos teritoriją, prieš tai neišnagrinėjus, ar tarp šių asmenų egzistuoja priklausomumo ryšys, dėl kurio šis Sąjungos pilietis būtų faktiškai priverstas išvykti iš šios teritorijos, kad galėtų lydėti savo šeimos narį, ir, jei taip, ar remiantis pagrindais, kuriais priimtas toks sprendimas, leidžiama nukrypti nuo šio trečiosios šalies piliečio išvestinės teisės gyventi šalyje.

2. 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 5 straipsnis

turi būti aiškinamas taip:

pagal jį draudžiama trečiosios šalies piliečiui, dėl kurio turėjo būti priimtas sprendimas grąžinti (iš karto po sprendimo, kuriuo nacionalinio saugumo sumetimais buvo panaikinta jo teisė gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje), tokiais pačiais pagrindais uždrausti atvykti į Europos Sąjungos teritoriją, prieš tai neatsižvelgus į jo sveikatos būklę ir prireikus – į jo šeimos gyvenimą ir jo nepilnamečio vaiko interesus.

3. Direktyvos 2008/115 5 straipsnis turi aiškinamas taip:

kai nacionaliniam teismui pateikiamas skundas dėl sprendimo uždrausti atvykti, priimto pagal nacionalinės teisės aktus, kurie nesuderinami su šiuo 5 straipsniu ir negali būti aiškinami pagal jį, tas teismas turi netaikyti šių teisės aktų tiek, kiek jie nesuderinami su minėtu straipsniu, ir, jei tai būtina visiškam šio straipsnio veiksmingumui užtikrinti, tiesiogiai taikyti šį straipsnį nagrinėjamam ginčui.

4. Direktyvos 2008/115 13 straipsnis, siejamas su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,

turi būti aiškinamas taip:

juo draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią valstybės narės administracinės institucijos atsisako taikyti galutinį teismo sprendimą, kuriuo nurodoma sustabdyti draudimo atvykti vykdymą, motyvuodamos tuo, kad dėl šio sprendimo į Šengeno informacinę sistemą jau įvestas perspėjimas.

Parašai.